

6-11-97 97/139

KIESRAAD

Aan

de Staatssecretaris van
Binnenlandse Zaken
mr. J. Kohnstamm
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Bijlagen

Uw kenmerk
CWI97/1349

Ons kenmerk
KR97/0113

(4 nov)
Datum
6 november 1997

Inlichtingen bij
mw. mr. drs. E.B. Pronk

Doorkiesnummer
(070) 3027110

Onderwerp
adviesaanvraag inzake ontwerp-
besluit tot wijziging van het
Kiesbesluit inzake waarneming bij
de verkiezingen

Geachte heer Kohnstamm,

1. Bij uw brief van 30 september 1997, CWI97/1349, legde u het hierboven vermelde ontwerp-besluit ter advisering aan de Kiesraad voor.

Het ontwerp-besluit is gebaseerd op het onlangs in de Kieswet opgenomen nieuwe artikel J 39. Dit artikel bepaalt dat de Minister van Buitenlandse Zaken ter uitvoering van een verdrag of een internationale afspraak personen kan toelaten die als waarnemer getuige mogen zijn van het verloop van de verkiezingen. Op grond van het derde lid van dit artikel kunnen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere regels worden gesteld omtrent waarneming bij verkiezingen. In het ontwerp-besluit worden op de volgende punten regels gesteld:

- de mededeling aan de betreffende internationale organisatie of staten dat waarnemers bij een komende verkiezing worden toegelaten art. J36);
- de procedure van aanmelding van waarnemers (art. J 37);
- de toelating van personen als waarnemer (art. J 38);
- enkele algemene gedragsnormen voor waarnemers (art. J 39, eerste lid);
- het voorschrijven van een identiteitsbewijs voor waarnemers (art. J 39, tweede lid);
- de mogelijkheid van subdelegatie aan de ministeriële regeling (art. J 40).

De Kiesraad kan zich met de opneming van bepalingen over deze onderwerpen in het Kiesbesluit verenigen. Op enkele hierna te noemen punten beveelt de Kiesraad echter aan de regeling enigszins te vereenvoudigen.

2. Het eerste lid van artikel J 36 heeft betrekking op de nationale verkiezingen, het tweede lid op de decentrale verkiezingen. In beide gevallen moet er sprake zijn van een verdrag of internationale

afspraken. In het eerste lid wordt ervan uitgegaan dat Nederland verplicht is waarnemers uit te nodigen, terwijl het tweede lid veronderstelt dat Nederland zelf kan besluiten dit te doen. Dit onderscheid correspondeert met de verschillende intentieverklaringen voor beide soorten verkiezingen in OVSE-verband (zie nota van toelichting, tweede alinea). De tekst van het Kiesbesluit is echter in algemene termen gesteld en dient dus los gezien te worden van de thans bestaande OVSE-afspraken.

Dat ook het tweede lid alleen geldt indien er een verdrag of internationale afspraak is aangegaan, blijkt niet uit de aanhef van dat lid, maar meer impliciet uit het slot van de bepaling. Een en ander zou naar de mening van de Kiesraad duidelijker en beknopter kunnen worden geformuleerd door het eerste en tweede lid in de volgende bepaling samen te vatten:

Artikel J 36

1. Indien, ter uitvoering van een verdrag of een internationale afspraak, waarnemers bij een verkiezing dienen te worden toegelaten of Onze Minister van Buitenlandse Zaken tot zodanige toelating heeft besloten, brengt Onze Minister van Buitenlandse Zaken deze verkiezing tijdig onder aandacht van de bij het verdrag betrokken staten dan wel internationale organisatie, onder vermelding van de mogelijkheid om personen bij de verkiezing als waarnemer op te laten treden.
(daarna de leden 3 en 4)

In deze redactie is tevens door vervanging van de termijn van drie maanden door "tijdig" vermeden dat een speciale bepaling voor het geval van ontbinding van de Tweede Kamer moet worden opgenomen.

3. In het derde lid van artikel J 37 wordt bepaald welke stukken ten aanzien van als waarnemer voor te dragen personen moeten worden overgelegd. De Kiesraad betwijfelt de noodzaak om overlegging van de onder b en c bedoelde verklaringen te verlangen. Aangenomen mag worden dat een staat of internationale organisatie slechts personen zal aanwijzen die zich in Nederland verstaanbaar kunnen maken. Zou dat niet het geval zijn, dan ondervindt de waarnemer zelf daarvan de nadelige gevolgen. Er bestaat geen behoefte aan op dit punt van Nederlandse zijde eisen te stellen. Voorts acht de Kiesraad het vereiste van overlegging van een medische verklaring enigszins overtrokken, waar er immers aan een verblijf in Nederland geen bijzondere gezondheidsrisico's zijn verbonden.

4. Het verdient naar het oordeel van de Kiesraad de voorkeur de in artikel J 38 neergelegde regeling wie als waarnemer wordt toegelaten wat soepeler te formuleren. Bij de voorgestelde tekst is afwijzing om met de persoon verband houdende omstandigheden niet mogelijk. Dat zou in bepaalde omstandigheden toch wel wenselijk kunnen zijn, bij voorbeeld als het om een vertegenwoordiger van een extreme buitenlandse groepering gaat. Dit probleem kan worden vermeden door te volstaan met de bepaling dat de Minister van Buitenlandse Zaken in overleg met de desbetreffende staat of internationale organisatie bepaalt wie als waarnemer wordt toegelaten. Daaraan kan dan het voorgestelde derde lid worden toegevoegd. Bij deze opzet vervalt ook het vierde lid, onder e, van artikel J 36.

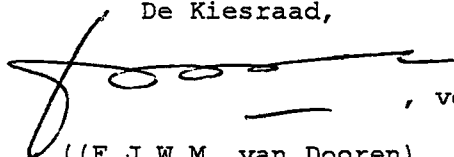
5. Het is wenselijk in de nota van toelichting enige indicatie te geven waaraan wordt gedacht bij de in artikel J 38, derde lid, aan de Minister van Buitenlandse Zaken verleende bevoegdheid om voorwaarden aan de toelating te verbinden.

6. In artikel J 39, eerste lid, wordt volstaan met enkele zeer algemene gedragsregels. Met de opneming van deze regels stemt de Kiesraad in. Blijkens de nota van toelichting wordt overwogen bij ministeriële regeling nadere rechten en verplichtingen van waarnemers vast te stellen. De Kiesraad vraagt zich af of aan het vastleggen van een gedetailleerde gedragscode in de Nederlandse wetgeving behoefte bestaat. Wellicht is het voldoende dat de internationale organisaties die waarnemers laten optreden, de waarnemers verplichten een bestaande internationale gedragscode in acht te nemen.

7. Het tweede lid van artikel J 39 is van geheel andere aard dan het eerste lid en kan daarom beter in een afzonderlijk artikel worden opgenomen.

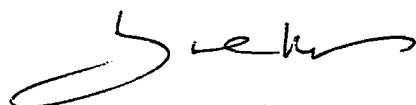
8. Waar bij het onderhavige onderwerp twee ministers betrokken zijn, verdient het duidelijkheidshalve aanbeveling de formule "bij regeling van Onze Minister van" te gebruiken. Zie aanwijzing regelgeving nr. 30.

De Kiesraad,

, voorzitter

((F.J.W.M. van Dooren)

, secretaris

(C. Borman)